

II Ogólnopolski Konkurs Chóralny *Ars Liturgica* 2006

(Toruń, 28 października 2006 r.)

W sobotę 28 października 2006 r. w kościele p.w. Św. Maksymiliana w Toruniu pod patronatem ks. bpa Andrzeja Suskiego — Biskupa Toruńskiego oraz Prezydenta Miasta Torunia, Michała Zaleskiego odbył się II Ogólnopolski Konkurs Chóralny *Ars Liturgica* 2006, zorganizowany przez Pomorskie Stowarzyszenie Muzyki Sakralnej w Toruniu oraz Bydgoski Oddział Związku Chórów Kościelnych *Caecilianum*. Była to II edycja tego konkursu, który niezwykle udanie zadebiutował na ogólnopolskiej scenie artystycznej jesienią 2004 r.

Od początku organizatorom *Ars Liturgica* przyświecała troska o jakość muzyki liturgicznej, stąd cele, jakie przed sobą postawili, zbieżne są z celami innych tego rodzaju spotkań artystycznych, a są nimi: popularyzacja sakralnej twórczości chóralnej polskiej i obcej, zwłaszcza użytkowej muzyki liturgicznej, przegląd aktualnych trendów repertuarowych, konfrontacja i doskonalenie poziomu wykonawstwa, nawiązanie współpracy między zespołami, a także wymiana doświadczeń zwłaszcza w bezpośredniej rywalizacji o nagrody, przyznawane w dwu kategoriach: chórów świeckich i kościelnych.

Jedną z naczelných zasad, którą przyjęli organizatorzy, była dbałość o odpowiedni poziom wykonawstwa prezentacji konkursowych. Z jednej strony dawała ona pewność dobrej muzyki i obcowania z prawdziwą sztuką, z drugiej natomiast stawała się naturalną barierą odgradzającą jej poziom pożądaną od, co najwyżej, przeciętnego. Mimo tego, w wielu przypadkach proces kwalifikacyjny przeprowadzono nie bez wątpliwości. Okazało się bowiem, że w ostatnim czasie poziom polskiej chóralistyki znacznie się podniósł. W wielu miejscowościach, nawet niewielkich,

prężnie działają lokalne zespoły, które śmiało można postawić w jednym rzędzie z chórami akademickimi, a ich kierownicy i dyrygenci nie czują specjalnego respektu przed znanymi i utytułowanymi nazwiskami. Na ten efekt złożyło się z pewnością kilka przyczyn i nie miejsce tu, aby zjawisko to poddawać analizie, ale na jedną z nich warto zwrócić uwagę: w niektórych szkołach wyższych od pewnego czasu funkcjonują instytuty lub specjalizacje muzyczne kształcące przyszłych dyrygentów i animatorów ruchu muzycznego. Pomijam w tym miejscu akademie muzyczne, bo to sprawa oczywista, ale odpowiednie kierunki mają np.: Uniwersytet Warmińsko-Mazurski, Uniwersytet Szczeciński, Uniwersytet Bydgoski im. Kazimierza Wielkiego i inne szkoły, a ich absolwenci, doskonale przygotowani do prowadzenia zespołów muzycznych, podejmują takie zadania z bardzo dobrymi efektami.

Drugą kardynalną zasadą, która jest bezwzględnie stosowana, to brak związków osób zasiadających w komisjach oceniających z którymkolwiek z zespołów zakwalifikowanych do konkursu. Ta reguła ma gwarantować obiektywną ocenę prezentacji każdego zespołu i sprawiedliwy podział nagród.

Pomysł zorganizowania konkursu narodził się w Toruniu i ma swoje prąródło w diecezjalnych przeglądach chórów kościelnych. Pewne pomysły zostały przeniesione później na obszar I Ogólnopolskiego Konkursu Pieśni Pasyjnej, zorganizowanego w 2003 r. w Bydgoszczy, który stał się już bezpośrednim impulsem powołania do życia konkursu *Ars Liturgica*. To właśnie wyniesione stamtąd doświadczenia i obserwacje skłoniły organizatorów do zaplanowania, a następnie realizacji konkursu chóralnego w największej świątyni Torunia.

Do bezpośredniej rywalizacji w I edycji w 2004 r. stanęło 37 zespołów, które na podstawie przesłanych materiałów studyjnych zostały zakwalifikowane spośród niemałego grona zgłoszonych chórów z całej Polski. Wśród nich znalazło się 7 chórów akademickich, 18 zespołów kościelnych (katedralnych i parafialnych) i 2 chóry szkolne. Konkurs przeznaczony był wyłącznie dla zespołów amatorskich, które zaprezentowały się w jednej z dwu kategorii: chórów kościelnych i świeckich. Organizatorzy w ten sposób chcieli zachęcić zespoły parafialne do włączenia się w nurt konkursowy, zdając sobie sprawę, że w bezpośredniej rywalizacji w jednej kategorii z chórami akademickimi, często półzawodowymi, mogły by *a priori* uznać się za niewartych wysłuchania.

W skład *jury* oceniającego chóry kościelne weszli: ks. prof. dr Kazimierz Szymonik (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) — przewodniczący, mgr Jan Łukaszewski (*Schola Cantorum Gedanensis*) i ks. dr Mariusz Klimek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Chóry świeckie oceniał zespół w składzie: prof. Marek Roślowski (Akademia Muzyczna w Gdańsku) — przewodniczący, prof. Anna Domańska (Akademia Muzyczna w Łodzi) i prof. Mariusz Kończal (Akademia Muzyczna w Bydgoszczy).

- Z kronikarskiego obowiązku odnotować należy laureatów pierwszego konkursu:
- *Grand Prix* i I miejsce w kategorii chórów kościelnych wyśpiewał Chór *Dominicantes* poznańskiego klasztoru dominikanów pod kierownictwem Karoliny Piotrowskiej-Sobczak. Zespół ten otrzymał także nagrodę Rektora Toruńskiego Wyższego Seminarium Duchownego, ks. dra Krzysztofa Lewandowskiego.
 - W kategorii chórów kościelnych przyznano jeszcze cztery I miejsca i nagrody. Zdobyły je: Chór Młodzieżowy *Aksion* Prawosławnej Katedry p.w. Św. Mikołaja (dyr. Aleksander Łysynkiewicz). Zespół ten uhonorowany został również Nagrodą Specjalną Ceremoniarza Biskupiego Katedry Toruńskiej, ks. Wojciecha Niedźwieckiego, *Capella Ecumenica* (dyr. Adam Rajczyba) oprócz I miejsca zdobyła Nagrodę Specjalną Prezesa Oddziału Bydgoskiego Związku Chórów Kościelnych *Caecilianum* Anny Wójtowicz. Zespół Wokalny *Alternò* przy Katedrze Polowej Wojska Polskiego (dyr. Anna Celmer-Falkiewicz) obok I miejsca wyśpiewał Nagrodę Specjalną Kantora Katedralnego Diecezji Toruńskiej ks. dra Mariusza Klimka; Katedralny Chór *Carmen* z Białegostoku (dyr. Bożeny Bojaryn-Przybyły).
 - W kategorii chórów świeckich nagrodę *Grand Prix* wywalczył Chór Kameralny *Musica Viva* Akademii Ekonomicznej w Poznaniu (dyr. Marek Gandecki), który otrzymał również Nagrodę Specjalną Prorektora ds. Artystycznych Akademii Muzycznej w Bydgoszczy prof. Janusza Staneckiego. Pozostali laureaci to: Chór Kameralny *Astrolabium* Wyższej Szkoły Bankowej w Toruniu (dyr. Kinga Litowska) — Nagroda Specjalna Dziekana Wydziału Dyrygentury Chóralnej, Edukacji Muzycznej i Rytmiki Akademii Muzycznej w Gdańsku prof. Marka Wrocławskiego; Chór Kameralny Politechniki Wrocławskiej *Consonanza* (dyr. Marta Kierska-Witczak) — Nagroda Specjalna Kierownika Katedry Edukacji Artystycznej Wydziału Kompozycji, Teorii Muzyki, Rytmiki i Edukacji Artystycznej Akademii Muzycznej w Łodzi prof. Anny Domańskiej; Chór *Musica Mundana* (dyr. Jacek Piech) — Nagroda Specjalna Prezesa Pomorskiego Stowarzyszenia Muzyki Sakralnej w Toruniu Bernarda Czajkowskiego; Chór Kameralny *Dysonans* (dyr. Magdalena Wdowicka-Mackiewicz) — Nagroda Specjalna Dyrektora Artystycznego Oddziału Bydgoskiego Związku Chórów Kościelnych *Caecilianum* prof. Mariusza Kończala.

Organizatorzy od początku mieli niewzruszoną nadzieję, że wraz z kolejnymi edycjami, zgodnie ze swoją nazwą, przedsięwzięcie powiększy swe pole konkurso- we o pozostałe obszary sztuki sakralnej, jak realizacje plastyczne, czy projektowanie szat, naczyń liturgicznych i in. Pod koniec 2005 r., podczas nieformalnego spotkania kierownictwa PSMS, zakiełkowała myśl, aby II konkurs chóralny związać jakoś z nurtem naukowym.

I tak się stało — już następna edycja została poszerzona o konferencję muzykologiczną *Musica – Ars Liturgica. Muzyka liturgiczna – historia i współczesność (w 1370. rocznicę śmierci Izydora z Sewilli)* zorganizowaną w przeddzień, 27 paździer-

nika 2006 r., przez Zakład Katechetyki i Pedagogiki Religii Wydziału Teologicznego Uniwersytetu Mikołaja Kopernika w Toruniu, której kierownikiem jest ks. prof. dr hab. Jerzy Bagrowicz. Związek św. Izidora z muzyką wyjaśniają słowa Biskupa Sewilli: *Nisi enim ab homine memoria teneantur soni, pereunt, quia scribi non possunt* („Muzyka, gdyby nie to, że przechowuje ją pamięć ludzka, musiałaby zagiąć, gdyż nie ma sposobu na jej utrwalenie”). Pochodzą one z *De musica et eius nomine* (§ 15) trzeciej z dwudziestu ksiąg *De quatuor disciplinis mathematicis* — ówczesnej, jeśli tak można się wyrazić, encyklopedii pt. *Etymologiarum sive originum*.

Konferencja została pomyślana jako płaszczyzna wymiany myśli na temat problemów muzyki sakralnej w aspekcie historycznym, zwłaszcza związków muzyki brzmiącej z muzyką zapisaną. Organizatorzy zaprosili do udziału muzykologów, muzyków kościelnych, propagatorów i popularyzatorów muzyki liturgicznej, słowem: wszystkich, którzy interesują się lub czynnie działają w obszarze muzyki sakralnej. Wśród prelegentów znaleźli się przedstawiciele najważniejszych ośrodków naukowych zajmujących się problematyką muzyki kościelnej.

Spotkanie w auli Wyższego Seminarium Duchownego Diecezji Toruńskiej otworzył Prodziekan Wydziału Teologicznego UMK — ks. dr Dariusz Kotecki. Po słowach powitania przewodniczenie sesji objął ks. dr Mariusz Klimek, pracownik WT UMK. Licznie zgromadzona publiczność wysłuchała czterech referatów: dr Beaty Bodzioch (Katolicki Uniwersytet Lubelski): *Oficja wierszowane zachowane w polskich źródłach rękopiśmiennych i drukowanych*, dra hab. Remigiusza Pośpiecha (Uniwersytet Opolski): *Dawne inwentarze oraz muzykalia kościoła św. Piotra i Pawła w Nysie jako źródło poznania repertuaru muzyki religijnej wykonywanej na Śląsku w XVIII i XIX wieku*, dra hab. Czesława Grajewskiego (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie): *Tonariusze jako źródła dydaktyczne muzyki liturgicznej* i ks. dra Mariusza Klimka (Uniwersytet Mikołaja Kopernika): *Potrzeba liderów śpiewu liturgicznego*. Materiały z tej konferencji zostaną opublikowane w czasopiśmie naukowym UMK w 2007 r.

Drugiemu konkursowi chóralnemu *Ars Liturgica* przyświecała idea upamiętnienia 40-lecia śmierci jednego z najznakomitszych kompozytorów liturgicznej muzyki użytkowej — ks. Idziego Ogierniana Mańskiego SDB. Każdy zgłoszony zespół poproszony został o przygotowanie dwóch utworów tego kompozytora do wspólnego wykonania w czasie liturgii na zakończenie konkursu. Piszący te słowa, jako przewodniczący Rady Artystycznej Pomorskiego Stowarzyszenia Muzyki Sakralnej, wybrał na tę okazję motet *Domine non sum dignus* oraz kantyk *Magnificat czerwińskie*.

Jury II Konkursu stanowił zespół profesjonalistów zajmujących się problematyką chóralną: prof. Józef Świder (Akademia Muzyczna Katowice) — przewodniczący, prof. Anna Domańska (Akademia Muzyczna Łódź), prof. Janusz Kończal (Akademia Muzyczna Bydgoszcz), ks. dr Krzysztof Niegowski (Uniwersytet Kardynała Stefana Wyszyńskiego w Warszawie) oraz ks. dr Mariusz Klimek (Uniwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu). Przesłuchania odbywały się w sali widowis-

kowej parafii św. Maksymiliana w Toruniu. Wyniki II Konkursu *Ars Liturgica* przedstawiają się następująco:

- W kategorii chórów kościelnych III miejsca zdobyły: Chór Mieszany *Magnificat* z Tarnowa (dyr. Ewa Drwal-Świerczek), Chór *Ab imo pectore* z Ożarowa Mazowieckiego (dyr. Mariusz Latek) oraz Chór *Canta Nobiscum* z Wrocławia (dyr. Marek Pisarski). W kategorii chórów świeckich III miejsca przypadły zespołom: Chórowi Kameralnemu *Canzona* z Koszalina (dyr. Mikołaj Borek), Chórowi *Vivace* Zespołu Szkół w Pamiątkowie (dyr. Urszula Grzęda) i Chórowi *Tutti Cantamus* z Warszawy (dyr. Izabela Tomaszewska).
- II miejsce w kategorii chórów kościelnych zajął Chór *Pro Anima* z Sopotu (dyr. Arkadiusz Wanat). W kategorii chórów świeckich aż pięć zespołów zajęło II miejsca: *Ars Chori* — Warszawa (dyr. Zbigniew Tupczyński), Dziecięco-Młodzieżowy Chór Szkół Nazaretańskich w Kaliszu (dyr. s. Karen Trafankowska), Międzyszkolny Chór *Vigilamus* z Poznania (dyr. s. Iwona Siewkowska), Chór *Appasjonata* z Lubawy (dyr. Marek Józefowicz) i Chór Kameralny Mińskiego Towarzystwa Muzycznego — Mińsk Mazowiecki (dyr. Tomasz Zalewski).
- I miejsca w kategorii chórów kościelnych zajęły kolejno: Katedralny Chór *Carmen* z Białegostoku (dyr. Bożena Bojaryn-Przybyła), Kwartet Wokalny *Cantemus* — Opole (konsultant Rafał Żurakowski), otrzymując jeszcze nagrodę specjalną Prezesa Oddziału Bydgoskiego Związku Chórów Kościelnych, *Schola Cantorum Misericordis Christi* z Białej Podlaskiej (dyr. Piotr Karwowski). Ten ostatni zespół otrzymał nagrodę specjalną Kantora Katedralnego Diecezji Toruńskiej za wykonanie chorału gregoriańskiego oraz, jako zdobywca największej ilości punktów w ramach I miejsca, także nagrodę *Grand Prix* (2000 zł), ufundowaną przez Biskupa Toruńskiego. W kategorii zespołów świeckich I miejsca wyśpiewały: Młodzieżowy Chór *Kantele* LO nr 1 w Słupsku (dyr. Jolanta Otwinowska), dodatkowo zdobywając nagrodę specjalną Ceremoniarza Biskupiego Katedry Toruńskiej, Chór Kameralny Akademii Rolniczej w Szczecinie (dyr. Iwona Wiśniewska-Salamon), który uhonorowany został jeszcze nagrodą specjalną Rektora Wyższego Seminarium Duchownego w Toruniu, Chór *Camerata* z Iławy (dyr. Honorata Cybula), który wywalczył także nagrodę specjalną Prezesa Pomorskiego Stowarzyszenia Muzyki Sakralnej w Toruniu, Chór Młodzieżowy *Canto* Zespołu Szkół Muzycznych we Włocławku (dyr. Marian Szczepański), zdobywając równolegle nagrodę specjalną Kierownika Katedry Edukacji Artystycznej Wydziału Kompozycji, Teorii Muzyki Rytmiki i Edukacji Artystycznej Akademii Muzycznej w Łodzi, oraz Chór Kameralny Akademii Medycznej we Wrocławiu (dyr. Agnieszka Franków-Żelazny), tym samym, jako zdobywca największej ilości punktów w obszarze I miejsca, otrzymał nagrodę *Grand Prix* (2000 zł), ufundowaną przez Prezydenta Torunia i dodatkowo nagrodę specjalną Dyrektora Artystycznego *Caecilianum* Oddział Bydgoszcz.

Duże zainteresowanie obiema edycjami, jury złożone z profesjonalistów, bardzo sprawna organizacja przedsięwzięcia oraz wysoki poziom artystyczny konkursu, co potwierdzili w rozmowach członkowie komisji oceniającej, dają bardzo mocne podstawy do przypuszczenia, że Konkurs Muzyki Chóralnej *Ars Liturgica* z upływem czasu stanie się znaczącym konkursem muzyki sakralnej obok dobrze już znanych i mających wysoką markę festiwali i konkursów muzyki sakralnej, natomiast Toruniowi przybędzie stałe, wielkie wydarzenie kulturalne.

W czasie uroczystości rozdania nagród autor niniejszego tekstu, jako przedstawiciel organizatorów, publicznie poprosił prof. Józefa Świdra o skomponowanie oficjalnego hasła Konkursu *Ars Liturgica*. Wcześniej, w prywatnej rozmowie, zasugerował nawet słowa św. Augustyna *Bis orat, qui cantat* – „Podwójnie modli się ten, kto śpiewa”. Nieoficjalnie wiadomo, że Profesor prośbę tę przyjął z wielkim zadowoleniem i nawet rozpoczął już pracę nad tym projektem. Tak więc następne konkursy *Ars Liturgica* w Toruniu rozpoczynać się będą i kończyć tym zawołaniem, wspólnie śpiewanym przez zespoły uczestniczące w tych wydarzeniach.

Pomorskie Stowarzyszenie Muzyki Sakralnej już teraz zaprasza na III edycję Konkursu *Ars Liturgica* w 2008 r. Stosowne materiały i ogłoszenia będą publikowane w Internecie.

Czesław Grajewski